

Владімір ІВАСЮК – нове ім'я в мистецькій палітрі «Чернівці-США»

Мистецький детектив

Ім'я американського художника Владіміра Івасюка трапилося мені в Інтернеті: інтерв'ю з його сином Гюстею Вернером Івасюком подала газета «Santa Paula Times» (Каліфорнія) на початку нинішнього року. То був спогад про життя і творчість художника й лікаря Владіміра Івасюка, рідним містом якого були Чернівці.

Несподіваність і винятковість цієї інформації полягала в тому, що досі про такого художника в Чернівцях нічого не було відомо. Бентежило й те, що це ім'я в кожного асоціюється з українським композитором Володимиром Івасюком. Від цікавості, повірте, перехопило подих. Отож, найперше вирішую розшукати Гюста Івасюка. Набираю в системі пошуку його прізвище й отримую першу інформацію:

Гюста Івасюк – хірург із Санта-Паули, автор автобіографічних «Записок лікаря» – книги, яку він присвятив своїм батькам. Знайшовся й номер його телефону в каліфорнійському госпіталі, де працює. Так розпочалося наше листування. Плідне й результативне.

Суттєві документальні деталі вдалося віднайти у мате-

Змалював гроші і ледь не сів

Владімір Івасюк народився 31 грудня 1905 року у Чернівцях. Ріс і виховувався у не надто заможній українській православній родині. Батько, Іван Івасюк, служив дрібним чиновником на залізниці. Матері доводилося прибирати помешкання багатих людей.

У списку мешканців за 1909 рік удалося знайти адресу, за якою проживала родина Івана Івасюка у Чернівцях: вул. Гончарів, 11 (нині вул. Северіана Наливайка). Щоправда, ця інформація потребує ще уточнень.

Ще під час навчання у початковій школі у Владіміра проявився яскравий талант до малювання. У своїй книзі Гюста Івасюк пише, що хлопчик успадкував мистецькі здібності від свого біологічного батька, художника-портретиста. Цей чоловік недовго перебував у Чернівцях і назавжди зник ще до народження Владіміра, емігрувавши до Єрусалиму. Пізніше Владіміру стала відома історія його походження. Проте протягом усього життя він вважав своїм батьком маминою чоловіка Івана Івасюка.

Вже у віці десяти років хлоп-

В. ІВАСЮК «Бухарест. Парк»

рїалах, розмішених на кількох сайтах. Портал пошуку родинних зв'язків повідомив про реєстрацію поховання Владіміра Івасюка на цвинтарі м. Санта-Моніка» в Каліфорнії із зазначенням років життя 1905 – 1986. На електронній сторінці Каліфорнійського мистецького клубу, членом якого був В. Івасюк, подані каталоги його виставок. Крім того, Гюста Івасюк надіслав диск з репродукціями живописних творів Владіміра Івасюка.

Таким чином удалося відтворити життєвий шлях і творчі здобутки художника з Чернівців. Час і складна круговерть історії, якої зазнали Чернівці, понад півстоліття ховали від нас ім'я митця, який народився та створив тут свої перші картини, проте, з початком Другої Світової війни змушений був назавжди залишити рідне місто.

чик залюбки змалював будь-який предмет з віртуозною точністю. Інколи доходило до курйозів: Владімір так майстерно малював австрійські купюри, що його мало не звинуватили у підробці. Відтоді він малював лише один бік асигнації. Як згодом підтвердилось, хлопчик мав не просто непогані здібності до малювання, а справжній і яскравий талант.

З початком Першої Світової війни родина переїжджає до австрійського міста Грац, куди перевели батька доправляти залізничні вантажі. У повоєнні роки вони жили у Бухаресті, потім знову в Чернівцях. За свідченням сина митця, хлопчик понад півстоліття ховали від нас ім'я митця, який народився та створив тут свої перші картини, проте, з початком Другої Світової війни змушений був назавжди залишити рідне місто.

ся з Ольгою Довганчук. Їхній шлюб зареєстровано 1935 року у Чернівцях, де Івасюк мав приватну лікарську практику – відкрив свій кабінет.

Малярську ж майстерність лікар Івасюк удосконалював у спілкуванні з художниками під час спільної роботи у студіях, беручи в них уроки живопису. Цікаво, що саме тоді в Чернівцях жив скульптор Опанас Шевчукевич, який, так само як Івасюк, був водночас лікарем і митцем.

Медичну практику і творчу роботу Владіміра в Чернівцях перервала Друга Світова війна. Складні й жорстокі часи настали для Буковини, яка потерпала, переходячи з-під однієї влади під іншу. Суворі й небезпечна дійсність вижбурнула багатьох людей з рідної землі. Тоді Чернівці залишило й багато митців, які знайшли прихисток у Європі та на інших континентах.

Від арешту втік

Доля занесла Владіміра Івасюка з вагітною дружиною до австрійських Альп у Хінтерстодер. Вже після 1944 року в Чернівцях заарештували і відправили на 10 років до Сибіру його матір. А брата його дружини Ольги, як вихідця з багатой буржуазної родини, розстріляли просто на вулиці.

Протягом трьох років – до 1945-го – Владімір Івасюк працював лікарем у далекому від фронтів альпійському селі. У мальовничому Хінтерстодері виникла своєрідна комунa художників, артистів, співаків і письменників, у якій панувала виняткова мистецька атмосфера. Як лікар, Івасюк мав відповідальні службові обов'язки, проте, знаходив час і для творчості. Багато чого він продовжував навчатися безпосередньо у художників, відвідуючи їхні майстерні та під час спільних походів на етюди.

Природно було б припустити, що у Хінтерстодері Івасюк зустрічався з ушлавленим австрійським художником і архітектором Оскаром Ляске (1874-1951), який так само був родом з Чернівців і певний час працював там. Адже серед мистецьких творів Оскара Ляске є дві акварелі, датовані 1942 та 1945 роками, з краєвидами Хінтерстодера. Цей же мотив з озером відтворений і в альпійському краєвиді Владіміра Івасюка «Гірське озеро (Шідервайер), Хінтерстодер».*

По війні Владімір Івасюк навчався живопису у відомих художників. 14-ти років брав участь у виставках у Бухаресті, Чернівцях та Яссах, де навчався у вищій медичній школі. По її закінченню Владімір одружив-

на той час теж мешкав у Граці. Таким чином ще двох митців з Чернівців об'єднує Австрія.

1954 року подружжя Івасюків з сином потрапляють до США зі статусом українських емігрантів. На новому континенті до знання української, німецької, російської, румунської додалась англійська мова. Івасюк успішно утверджувався як лікар, працюючи у госпіталі міста Пеорія (штат Іллінойс). Той час був також напрочуд плідним у його мистецьких досягненнях. Владімір пише багато натюрмортів та композицій, основними мотивами яких були клоуни, балерини, ченці тощо. Для історичного музею Пеорії митець створив серію стінописів – ландшафтні композиції на тему доісторичних часів давніх індіанців.

В. Івасюк брав участь у колективних виставках у Чикаго та Пеорії, мав і персональні виставки. Майже через десять років він переїздить до Каліфорнії, де працює в одному з найбільших в Америці госпіталів для ветеранів.

В Америці їли борщ та мамалігу

Від 1974 року Івасюк залишає медицину і цілковито присвячує себе малярству. Із захватом відкриває для себе нові мотиви – сонячні виднокраї та морські пейзажі Каліфорнії. Значної уваги митець надавав роботі на пленері. Ав майстерні він допізна працював за мольбертом із невеликою перервою на обід, до якого часто готували улюблені в родині страви – борщ («borscht») та мамалігу («polenta»).

У роботах цих років Івасюк постає цілком сформованим майстром, якому властиві реалістичне відтворення природи, довершеність та виваженість. Стани природи він уявляє кольором, додаючи картині загадковості. Сукупність стилістичних засобів надає творам Івасюка виразної декоративності та індивідуальності звучання.

Мистецькі здобутки Владіміра Івасюка визнані й поціновані у Сполучених Штатах.

В. ІВАСЮК «Нова Англія. Зима»

Таланти твої, Чернівці

«Усім, чим я є, зобов'язаний я Чернівцям»
Бернард Редер, всесвітньвідомий американський скульптор

«Версії» започатковують рубрику-проект «Таланти твої, Чернівці». До цієї ідеї нас давно підштовхував чернівецький професор-хімік, постійний читач і автор «Версій» Ярема ТЕВТУЛЬ. А остаточно спонукала книга мистецтвознавця Тетяни ДУГАЄВОЇ «Таланти Чернівців», присвячена художникам, які народилися, жили, навчалися або творили в нашому місті. Дослідниця не просто вивчала їхні біографії, а й розшувала нащадків, листувалася з ними. Хоча сама книга склалася як бібліографічний покажчик, але після її виходу в авторки залишився багатий матеріал про її героїв. (До речі, книга «Таланти Чернівців» здобула диплом у номінації «Мистецтво» на конкурсі «Книга року 2008»).

Його твори відзначені численними преміями Каліфорнійського мистецького клубу, нагородою Інституту біологічних досліджень імені Солка, Золотою медаллю Грумбачера (1964 рік), Золотими медалями мера Лос-Анджелеса та штату Каліфорнія 1978 року. У січні 2009 року відбулася виставка творів Владіміра Івасюка в публічній бібліотеці м. Санта-Паула.

Усе своє життя Владімір Івасюк, присвятив медицині та мистецтву. Він був напрочуд обдарованою особистістю, про що свідчать 300 віднайдених і сфотографованих сином картин. А загалом доробок митця складає близько 800 живописних та скульптурних творів.

Як терапевт і психіатр, Владімір Івасюк мав репутацію бездоганного діагноста. Також його знали як психолога, який вмів прочитати людську долю, постілювавшись з людиною лише протягом кількох хвилин. Син художника, який є відомим у Каліфорнії хірургом, тепер працює над наступною своєю книгою, яка цілком буде присвячена життю та творчості Владіміра Івасюка.

Тетяна ДУГАЄВА, спеціально для проекту «Версії»